

BRŪNĀ ZELTA RAKTUVĒS

Līvānu stacijas tuvumā purva malā atrodas akciju sabiedrības «Kūdra» Līvānu kūdras fabrika. Priekš pasaules kara šī celtnē bija stikla fabrika, kas ar stikla izstrādājumiem apgādāja plašo apkārtni un vēl eksportēja.

Kūdras fabrikas vadītājs J. Kriķis ar fabrikas darbību un tēkārtojumu iepazīstināja mūsu līdzstrādnieku. Mašīnu nodalā, kur strādā ap 50 strādnieki, darbs līdzību nogādā otrā stāvā un tur izkrauj. Sievietes baltiēm lakatiņiem galvā veicē ar rokām sviest neplucināto kūdru uz ķēdveidīga padevēja, kas sažuvušos kūdras ķieģeļus nogādā uz plucināmo mašīnu. Kā milzu nezvēra rīklē pazūd kūdras masa. Še kūdru «sagremo» un izdala uz trijiem nodalījumiem. Pēc tam tā nonāk presēs, kur tiek sapsesēta un desainota.

Vienā maiņā divās presēs izgatavo ap 700 saiņu kūdru, iegūstot trīs šķirnes. Pirmo šķirni — rupjo kūdru lieto pakaišiem lopu kūtiem. Šīs šķirnes nopemēji ir lauksaimnieki — lopkopji. Vidējo šķirni, val tā saucamo putnkopju pakaišu kūdru lieto putnkopji pakaišiem un to iegūst no lieto kūdras purviem. Smalko kūdru lieto dārzniecībā, iesaiņošanai un pa daļai dezinfekcijai.

Pašu zemē galvenā kārtā patērē rupjo un smalko kūdru, mazākā mērā vidējo kūdru.

Darba apstākļi fabrikā nav grūti, bet strādnieku dienas izceļņa diezgan liela. Vienīgais trūkums, par kuru būtu jāpādomā un jānovērš, ir daudzie putekļi, kas rodas pie kūdras saplucināšanas.

Uz zemkopības ministra J. Bīrnieka rīkojumu pie fabrikas ierīkota moderna remontdarbnīca, kur pilnīgi atremontē sabojātās mašīnas, traktoros, motorus, darba rīkus un veic zirgu apkārtību.

Dodamies uz vilciena pietātni. Kā pēnā svilpe noskan mazā «tankiņa» brīdījuma signāls un lēnā gaitā pa likumai-

no dzelzceļu mūs ved uz purvu. Pēc dažiem kilometriem mūsu priekšā paveras neparasts skats — skats uz purva pilsetu.

Priekš nedaudz gadiem šeit bija sūneklis un salikušas priedītes, kas savā nabadzībā lika arvienu zemāk un zemāk, bet tagad šeit rok bagātības ar lāpstām un mašīnām —

rok Latvijas brūno zeltu,

kura vērtība sniedzas tūkstošos un tūkstošos latos. Visapkārt nepārredzamā tālumā stāv šķūņu rindas ar jumtu kopgarumu tuvu 15 km. Kūdras purva platība aprēķināta uz 400 ha ar dziļumu 2—4 m. No virsējās kārtas slāņiem iegūst pakaišu kūdru, ko rok strādnieki ar lāpstām, bet apakšējo kārtu rok mašīnas, iegūstot dedzināmo kūdru. Izraktās kūdras vietā paliek plati un dziļi rakumi, līdzīgi tranšējām.

Ar 10 km ātrumu mūsu «ekspresis» viennēr dodas uz priekšu. Garām pazib dziļas bedres ar ūdeni. Kā paskaidro fabrikas vadītājs, tās domātas ugunsgrēku gadījumos.

Fabrikas vadītājs J. Kriķis izsakas, ka

šogad pussezona saražots tik daudz kūdras, cik visā pagājušā sezonā.

Pēc Līvānu kūdras purva apskates dodos uz 5 km attālo Raganu purvu, kur darbi uzsākti tikai šogad, bet ar labiem panākumiem. Izraktā kūdra melna un cieta līdzīga akmeņoglēm, degot rada lielu karstumu. Raganu purva lielums 110 ha un še var iegūt vienīgi dedzināmo kūdru, kuras slāņi sniedzas 2 m dziļumā. Šķūņi vēl nav uzcelti un kūdru sakrauj kaudzēs. Līvānu un Raganu purvā nodarbina 2 kūdras rokamās mašīnas un 436 strādniekus.

Lietojot kurināšanai kūdru, varam ietaupīt 2,50 ls uz katriem 20 ls, ko atdodam par bērza malku. Tas ir pierādījies Krustpils cukurfabrikā, kur agrāk trīs malkas krāšņu vietā tagad darbojas tikai divas: viena malkas un otra kūdras. Ar nākošo darba sezonu pilnīgi pāries tikai uz kūdras kurināšanu.

Ir izpētīts, ka visā Latvijā ir 1200 purvi lielāki par 30 ha un 800 mazāki par 30 ha. Šie purvi kopā varētu dot 830 miljardus kw enerģijas. Patlaban valstī ir 7 kūdras fabrikas ar 23 mašīnām.

A/S. Kūdra Līvānu fabrika.